

מטעמי תורת זינים

פרשת תולדות – לקיחת הברכות מיצחק אבינו

יצחק אבינו ביקש לברך את בנו עשו שנאמר "ויקהי פי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת ויקרא את עשו בנו הגדל ויאמר אליו בני ויאמר אליו הגני: ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי: ועתה שא נא כליך תלך וקשתיך וצא השדה וצודה לי ציד: ועשה לי מטעמים בפאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברךך נפשי בטרם אמות" (בראשית כו, א-ד). רבקה שמעה זאת וביקשה מבנה יעקב שייקח בדרך מרמה את הברכות הללו לעצמו. לכן הלבישה אותו כד שאביו יטעה ויחשוב שהוא עשו שנאמר "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אהבה ותלביש את יעקב בנה הקטן: ואת ערת גדי העיזים הלבישה על גדי וועל חלקת צנארי" (בראשית כו, טו-יז). ויצחק אכן טעה בו שנאמר "ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והגידים ידי עשו: ולא הכירו כי היו ידיו פידים עשו אחיו שפעת ויברכהו" (בראשית כו, כב-כג).

ויש להבין, למה רבקה אמנו פעלה בדרך של מרמה ושקר על מנת להעביר ליעקב את הברכות שביקש יצחק אביו לברך את עשו בנו הגדול?

הנחש הקדמון שיקר ורימה את אדם הראשון והביא עליו קללות

התחלת הדיבור של הנחש עם חוה בגן עדן (מגלה צפונות: חלק א' למחבר 'שבת מוסר' פרשת בראשית ד"ה אמנם נראה לפרש) היה פיתוי על ידי שקר שנאמר "ויאמר אל האשה אף כי אמר אלקים לא תאכלו מפל עץ הגן" (בראשית ג, א) (הרמ"ד וואלי בראשית ג על הפסוק 'ויאמר אל האשה אף כי אמר אלקים'; 'ליקוטי הלכות' לר' נתן יורה דעה א סימני בהמה וחיה טהורה ד, כג). וזה היה שקר כי הקב"ה לא אמר כך אלא רק "ויצו ה' אלקים על האדם לאמר מפל עץ הגן אכל תאכל: ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו" (בראשית ב, טו-יז) כלומר שאסור עליהם רק את עץ הדעת ולא שאר העצים (מגלה צפונות: חלק א' למחבר 'שבת מוסר' פרשת בראשית ד"ה אמנם נראה לפרש). וכן בסוף דבריו של הנחש היה שקר שנאמר "ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמתון: כי ידע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים ידעי טוב ורע" (בראשית ג, ד-ה) וליקוטי הלכות: לר' נתן יורה דעה א סימני בהמה וחיה טהורה ד, כג), כלומר הוא שיקר לאדם וחווה ואמר כי ה' בעצמו אכל מעץ הדעת וכך ברא את העולם, ואם יאכלו גם הם אז "והייתם כאלקים" יוצרי עולמות (רש"י בראשית ג, ה).

חווה התפתה לדבריו של הנחש ואכלה מעץ הדעת ואחר כך נתנה גם לאדם הראשון ששמע לעצתה ואכל שנאמר "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאונה הוא לעינינו ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל" (בראשית ג, ו). וכך גם אמר אדם הראשון לקב"ה "ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכל" (בראשית ג, יב) (נפ"י עץ הדעת טוב פרשת תולדות ד"ה והנה עתה עלה ברצונך). וכל זה היה על ידי הנחש הערמומי שנאמר "והנחש היה ערום מפל חית השדה" (בראשית ג, א) שבעורמתו (ברכת טוב: על התורה לר' משה נראל הכהן פרשת תולדות ד"ה יט ע"ב ד"ה ואפשר שזהו) בא בעקיפין לאדם הראשון (בגדי אהרן על התורה פרשת מקץ דף לא ע"ב ד"ה ויאמר אליהם ישראל אביהם) בשפת שקר ועלילה ובמרמה להטעות את האדם (יאר החמה: על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה יח: הצילה נפשי ממהרה"ו), כדי למנוע ממנו ברכות שהיו מגיעות לו (יאר החמה: על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה: במ"כ אודמן ממחר"ו) וכנגדם להביא עליו קללות (יאר החמה: על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה יח: הצילה נפשי ממהרה"ו).

אדם הראשון היה צריך לקבל ברכות מפי הקב"ה אך בעקבות החטא הוא הפסיד אותם ונאחז ב'קליפות' (נפ"י יאר החמה: על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה יב: במ"כ אודמן ממחר"ו). לכן אחרי חטא אכילת עץ הדעת הקב"ה קילל אותו היות שהוא נדבק בצד ה'אור' של ה'קליפות' (יאר החמה: על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה יב: במ"כ אודמן ממחר"ו) וכך אמר לו "וילאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו ארוה האדמה בעבורך פעצונך תאכלנה כל ימי חייך: וקוץ ודודר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה: בזעת אפך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב" (בראשית ג, יז-יט). ובתוך דבריו של הקב"ה היו בסך הכל עשרה קללות (ראה במדבר רבה ה, ד) שהתקבל בהם האדם הראשון, בעקבות מה שהחטיאו הנחש הקדמון באכילת עץ הדעת (נפ"י ברכת טוב: על התורה לר' משה נראל הכהן פרשת תולדות דף יט ע"ב ד"ה ואפשר שזהו) באמצעות חווה (עץ הדעת טוב: לר' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה א יראה בדרך רמו. וראה ילקוטי מעם לוני: לר' יעקב כולי תחילת פרק י לפירוט עשרת הקללות).

אדם הראשון והנחש הקדמון התגלגלו ליעקב הצדיק ועשו הרשע

חווה התגלגלה לרבקה אמנו (ספר הלקוטים להארי"ז פרשת תולדות על הפסוק 'ותאמר לו אמר', וליקוטי תורה: להארי"ז ז"ל פרשת תולדות ד"ה לה' לנוכח אשתו, עץ הדעת טוב: לר' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה והנה עתה עלה ברצונך, וליקוטי שושנים לר' שמשון מאוסטרופולי דף ט ע"ב ד"ה אמרו רז"ל עץ, 'נחל קדומים' להחיד"א פרשת תולדות אות ט, 'חומת אנך' פרשת תולדות פרק כה, ז ד"ה ורבקה אהבת את יעקב, 'עיני העדה' למחבר ספר 'שבת מוסר' על ספר דניאל דף קל ע"ב ד"ה וביאה ד' שנים חסרים, 'מגלה עמוקות' פרשת תולדות, 'מדבר קדמות' להחיד"א מברכת ריש אות ה) כדי לתקנה (ליקוטי תורה: להארי"ז ז"ל פרשת תולדות ד"ה לה' לנוכח אשתו). לכן כמו שנאמר על רבקה "ויבאה יצחק האהלה שרה אמנו" (בראשית כד, טז) (שפתי כהן על התורה: לר' מרדכי הכהן מצפת פרשת חיי שרה ד"ה ויהיו חיי שרה, 'מגלה עמוקות' לר' נתן טעם שפירא פרשת לך לך דף ח ע"ב ד"ה או אמר במתוה) כך נאמר על חווה "ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם" (בראשית ב, כב) (עיני העדה: על התורה למחבר ספר 'שבת מוסר' על ספר דניאל דף קל ע"ב ד"ה וביאה ד' שנים חסרים). וכן נרמז שרבקה התגלגלה בחוה בפסוק "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ויתר רבקה אשתו" (בראשית כה, כא), שסופי התיבות "לי-הוה לנכח אשתו" יוצא 'חווה' וליקוטי תורה: להארי"ז ז"ל פרשת תולדות ד"ה לה' לנוכח אשתו, עץ הדעת טוב: על התורה לר' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה א יראה ויעתר, וליקוטי שושנים: לר' שמשון מאוסטרופולי דף ט ע"ב ד"ה אמרו רז"ל עץ).

יצחק אבינו התפלל שתיהפך רוחו של אדם הראשון ותתגלגל לבוא בתוך בטן אשתו רבקה על מנת לתקנו שנאמר "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו" (בראשית כה, כא) וה' יתברך נענה לו שנאמר "ויעתר לו ה' ויתר רבקה אשתו" (בראשית כה, כא) (מגלה עמוקות: פרשת תולדות ד"ה או אמר ותהר). אמנם לרבקה היה צער רב בימי העיבור (נפ"י דודי: להחיד"א פרשת תולדות אות ה) כי כאשר היתה עוברת ליד 'בית המדרש של שם ועברי' היה העבר בבטנה מנסה לצאת וגם כאשר עברה ליד 'עבודה זרה' העבר היה מנסה לצאת כפי שנאמר "ויתרצצו הבנים בקרבה" (בראשית כה, כב). אז רבקה הבינה שיש שניים בבטנה כאשר אחד הוא צדיק והשני רשע, ועל כך אמרה "אם נון למה זה אנכי" (בראשית כה, כב) באתי לעולם, שהרי אין זה תיקון (מגלה עמוקות: פרשת תולדות דף יח ע"א ד"ה ובוהר חדש, 'ספר הלקוטים' לר' יחיאל היילפרין במערכת אבות אות רצט בשם ספר 'תורת חיים'). והשיב לה שם בן נח ברוח הקודש על ידי שליח (רש"י בראשית כה, כב) כי חטאם של אדם וחווה גרם זאת בהידבקם בעץ הדעת (ספר הלקוטים: לר' יחיאל היילפרין במערכת אבות אות רצט בשם ספר 'תורת חיים').

וכך השיב לרבקה **וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שִׁנֵּי גֹיִם בְּבִטְנָהּ וְשִׁנֵּי לְאִמִּים מִמֶּעֶיף יִפְרְדוּ** (בראשית כה, כג) **כלומר בישר לה שהם שני צדדים שבעולם, אחד הוא קדוש והשני הוא טמא** (מגלה עמוקות) פרשת תולדות דף יח ע"א ד"ה בוורח חדש), **והם גלגול אדם הראשון והנחש** (פני דודי להחיד"א פרשת תולדות אות ח). וכך רבקה ילדה את יעקב שהיה אדם הראשון ואת עשו שהיה הנחש. **וכיון שנאמר לנחש הקדמון "וַאֲיִכָּה אֲשִׁית בִּינְךָ וּבִין הָאִשָּׁה"** (בראשית ג, טו) **לכן רבקה היתה שונאת את בנה עשו כי הוא היה הנחש** (ע"פ הדעת טובי לר' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה והנה עתה עלה ברצונך) **אשר הטעה אותה בגלגול הקודם** (חומת אנך) פרשת תולדות פרק כה, ז ד"ה ורבקה אוהבת את יעקב), **ואילו את יעקב שהיה גלגול אדם הראשון היא היתה אוהבת**. וזה מה שנאמר **"וַיֶּאֱהָב יַצְחָק אֶת עֵשָׂו"** (בראשית כה, ח) אך לא רבקה, ואילו על יעקב נאמר **"וַרְבֵּקָה אֶהְבֶּת אֶת יַעֲקֹב"** (בראשית כה, ח) (ע"פ הדעת טובי לר' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה והנה עתה עלה ברצונך). ונרמז בתיבה **"אֶהְבֶּת"** שהיא ראשי תיבות **"אדם הראשון בעלה תחילה"** (חומת אנך להחיד"א פרשת תולדות פרק כה, ז ד"ה ורבקה אוהבת את יעקב).

אדם הראשון התגלגל ביעקב אבינו (אור החמה) על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה **"בג"כ אודמן ממחר"ו, ע"פ הדעת טובי לר' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה והנה עתה עלה ברצונך, חומת אנך** פרשת תולדות פרק כה, ז ד"ה ורבקה אוהבת את יעקב, **בגדי אהרן** על התורה פרשת מקץ דף לא ע"ב ד"ה ויאמר אליהם ישראל אביהם, **מגלה עמוקות** פרשת תולדות מהדורא ברא ד"ה או יאמר שהוצרך) **לכן הוא יצא "אֶדְמוֹנִי" (בראשית כה, ח) כי נולד במזל מאדים ונוספה לו גם האות נ' כנגד שורש הנחש שנולד עמו (שתי ידות לר' אברהם חוקני פרשת תולדות ד"ה ונראה שעיקר).** ומשום כך התיבה **"עשוי יוצאת בגמטריא 'זהו נחש' (מחשוף הלבו לר' יעקב אבוחצירא פרשת תולדות ד"ה ונבא לביאור הפסוקים) וכן על הפסוק "וַיִּהְיֶי עֵשָׂו אִישׁ יָדָע צֵדָה אִישׁ שֶׁצֶדֶד אִישׁ שֶׁצֶדֶד" (בראשית כה, כז) כתב התרגום "וַיְהִי עֵשָׂו גֵבַר נַחֲשִׁיכָן"** (ראה יתרום אונקלוס ויתרום יונתן בבראשית כה, כז), **לרמז על היותו הנחש הקדמון** (ואראה דכלה פרשת תולדות ד"ה במרמה ב' במסורה, שתי ידות לר' אברהם חוקני פרשת תולדות ד"ה ונראה שעיקר) **אשר בא על אדם הראשון ברמאות בתחילת בריאתו של עולם וגרם לו לקבל קללות** (קרבן שבת לר' בצלאל הדרשן פרק ט סימן א ד"ה וכלל מזה, בגדי אהרן על התורה פרשת מקץ דף לא ע"ב ד"ה ויאמר אליהם ישראל אביהם, מגלה עמוקות) פרשת תולדות מהדורא ברא ד"ה או יאמר שהוצרך) **לכן הוא יצא "אֶדְמוֹנִי" (בראשית כה, ח) כי נולד במזל מאדים ונוספה לו גם האות נ' כנגד שורש הנחש שנולד עמו (שתי ידות לר' אברהם חוקני פרשת תולדות ד"ה ונראה שעיקר).** ומשום כך התיבה **"עשוי יוצאת בגמטריא 'זהו נחש' (מחשוף הלבו לר' יעקב אבוחצירא פרשת תולדות ד"ה ונבא לביאור הפסוקים) וכן על הפסוק "וַיִּהְיֶי עֵשָׂו אִישׁ יָדָע צֵדָה אִישׁ שֶׁצֶדֶד אִישׁ שֶׁצֶדֶד" (בראשית כה, כז) כתב התרגום "וַיְהִי עֵשָׂו גֵבַר נַחֲשִׁיכָן"** (ראה יתרום אונקלוס ויתרום יונתן בבראשית כה, כז), **לרמז על היותו הנחש הקדמון** (ואראה דכלה פרשת תולדות ד"ה במרמה ב' במסורה, שתי ידות לר' אברהם חוקני פרשת תולדות ד"ה ונראה שעיקר) **אשר בא על אדם הראשון ברמאות בתחילת בריאתו של עולם וגרם לו לקבל קללות** (קרבן שבת לר' בצלאל הדרשן פרק ט סימן א ד"ה וכלל מזה).

רבקה הלבשה את בנה יעקב בבגדיו של אדם הראשון כדי לתקנו

כאשר יצא אדם הראשון מגן עדן אבדו ממנו הבגדים שקיבל מה' יתברך. נמרוד לקח אותם (אור החמה) על זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה **ינתק רבקה וגי ממחר"ו) ועל ידם היה צד ציד שנאמר "הוא הָהָה גֵבַר צֵד לְפָנֵי ה' עַל כֵּן יִאֶמַר כְּנֶמְרָד גֵבַר צֵד לְפָנֵי ה'" (בראשית י, ט). מאוחר יותר עשו הרשע יצא לשדה ועשה מלחמה עם נמרוד והרג אותו ואז לקח את הבגדים הללו ממנו והטמין אותם אצל רבקה אמו, וגם הוא היה רגיל לצאת ולצוד בהם ציד (זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה ונתק רבקה). **רבקה ידעה שבגדים אלו הנקראים בגדי "החמדת" על שחמד אותם נמרוד מאדם הראשון** (ראה רש"י בראשית כו, טו) **באו בקלקול לידי עשו, לכן היא הוציאה אותם מידי והלבישה את בנה יעקב כי חשבה שלו יאה לקחתם** שנאמר **"וַיִּתְקַח רְבֵקָה אֶת בְּגָדֵי עֵשָׂו בְּנֶהּ הַגָּדֵל הַחֲמֵדֵת אֲשֶׁר אָתָּה בְּבִית וַתִּלְבֹּשׂ אֶת יַעֲקֹב בְּנֶהּ הַקָּטָן"** (בראשית כו, טו) (תפארת שלמה על התורה פרשת וישב ד"ה וישראל אהב את יוסף).**

בשעה שיעקב לבש את הבגדים של עשו הרשע חזרה 'האבידה' למקומה (זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה וכד הוה לביש) **כי יעקב היה גלגול אדם הראשון** (אור החמה) על זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה **ינתק רבקה וגי ממחר"ו) ועל מה שניטלה מאדם הראשון אז בגלגולו, חזרה אליו עתה האבידה בגלגול יעקב** (פלה הרימון לר' בצלאל הדרשן אופן שלושים וחמשה ד"ה והנה נראה ל). **ומחמת שבגדים אלו היו בגדיו של יעקב ממש, לכן כאשר הוא לבשם הם העלו ריח טוב** (זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה וכד הוה לביש) **כי חזרו לאדוניהם, מה שלא העלו כל זמן שהיו בידי הזרים נמרוד ועשו, שהרי הם לא היו בגדיו של נמרוד** (נור הקודש לר' יחיאל מיכל בן עזיאל בראשית רבה סה, יח), **וגם לא בגדיו של עשו הרשע** (אור החמה) על זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה **יורח את ריח בגדיו ממחר"ו, יכתם פו** על זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"א ד"ה **כיון דאלביש לו סליקו**, נור הקודש לר' יחיאל מיכל בן עזיאל בראשית רבה סה, יח). **ולכן נאמר על יעקב "וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו"** (בראשית כו, כז) **כי היו בגדיו של יעקב ממש** (אור החמה) על זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה **יורח את ריח בגדיו ממחר"ו** (להרחבה בעניין הבגדים הללו ראה מאמרנו לפרשת תולדות – בגדי אדם הראשון).

כאשר יעקב הופיע לפני יצחק אביו על מנת לקבל ממנו את הברכות, יצחק הריח את ריח בגדיו שנאמר **"וַיֹּאמֶר אֱלֹוֵי יַצְחָק אֲבִיו גֵּשׁה נָא וַיִּשְׁקָה לִי בְּנִי: וַיִּגַּשׁ וַיִּשָּׁק לוֹ וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיִּבְרַכְהוּ וַיֹּאמֶר רָאֵה רִיחַ בְּנִי גְרִיחַ שֶׁצֶדֶד אִישׁ רָאֵה רִיחַ בְּרַכּוֹ" (בראשית כו, כז) (אור החמה) על זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה **יורח את ריח בגדיו ממחר"ו, יכתם פו** על זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה **כיון דאלביש לו סליקו**) **ובגדים אלו שלבש יעקב העלו באותה השעה 'ריח גן עדן'** (רש"י בראשית כו, כז), **כי אדם הראשון לבש בגדים אלו בהיותו בגן עדן** (יעקב שפתי חכמים על רש"י בראשית כו, כז) **ועתה בגלגול יעקב חזר אליו ה'גן עדן' שגורש ממנו** (אור החמה) על זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"ב ד"ה **יאדמן מיכאל מהמ"ק, ונצוי אורות: להחיד"א על זוהר פרשת תולדות דף קמב ע"א ד"ה** (ב) **על מנת שיתקן את הקלקול שנעשה בהיותו שם בגלגול הראשון** (מגלה עמוקות) חלק א' עם פירוש פרישת שלום בפרשת תולדות דף מח ע"ב ד"ה **ולכן כסראה יצחק**). **כי כמו שהקללה היתה בגן עדן כך גם הברכה היתה צריכה להיות בגן עדן** (מחשוף הלבו לר' יעקב אבוחצירא פרשת תולדות ד"ה ונבא לביאור הפסוקים).**

רבקה נתנה את בגדי אדם הראשון ליעקב כדי שיבוא הדבר על מתכונתו, שבשעת התיקון של אדם הראשון הוא יהיה לבוש בבגדיו. רוח הקודש הופיעה ברבקה אמנו להיות עיקר ענין תיקון הקלקול של אדם הראשון על ידה, כי החטא שגרם לקלקול הראשון היה על ידי חוה שנאמר **"וַתִּרְאֶה הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמִאֲכָל וְכִי תֹאֲנָה הוּא לְעֵינַיִם וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׁפִּיל וְתִתְקַח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִשְׁתָּהּ עִמָּהּ וַיֹּאכְלוּ" (בראשית ג, ו) לכן היה צריך גם בעת התיקון להתחיל ברבקה שהיא גלגול נשמתה** (מחשוף הלבו לר' יעקב אבוחצירא פרשת תולדות ד"ה ונבא לביאור הפסוקים). **ורבקה הלבשה בעצמה את יעקב כפי שנאמר "וַתִּלְבֹּשׂ אֶת יַעֲקֹב בְּנֶהּ הַקָּטָן"** (בראשית כו, טו) **ותיקנה בזה גם את מה שגרמה לאדם הראשון בגלגול חוה על ידי אכילת עץ הדעת שהבין כי עירום הוא עד שנצרך לבגד שעשה לו הקב"ה, וכעת בגלגול רבקה הלבשה לו שוב את הבגד** (ישארת יעקב לר' ישראל יעקב מאסקוויטש פרשת תולדות דף מז ד"ה והנה האר"י).

רבקה תיקנה את הקללות של אדם הראשון על ידי מעשיה עם יעקב

רבקה היתה צריכה לתקן את כל הקללות שקיבל אדם הראשון (מגלה עמוקות) פרשת תולדות דף כא ע"ב ד"ה רבו צרף) **כי הקללות באו על ידי האשה חוה לכן התיקון היה צריך להיות על ידי אשה, היא רבקה** (מגלה עמוקות) פרשת תולדות דף כא ע"א ד"ה מאי ענין חרדה, ברכת טובי על התורה לר' משה נראל הכהן פרשת תולדות דף טו ע"ב ד"ה ואפשר שזהו) **שהיתה גלגולה** (ישארת יעקב לר' ישראל יעקב מאסקוויטש פרשת תולדות דף מז ד"ה והנה האר"י). **לכן אמרה רבקה ליעקב "עֲלֵי קַלְלָתְךָ בְּנִי" (בראשית כו, יג) כלומר שהקללה של אדם הראשון היה בסיבת, ואני רוצה לתקן בזה את החטא הקדום** (ע"פ הדעת טובי על התורה לר' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה או יראה בדרך רמז, ישארת יעקב לר' ישראל יעקב מאסקוויטש פרשת תולדות דף מז ד"ה והנה האר"י) **בשם האר"י ז"ל. וכן אמרה "וַעֲתָה בְנִי שְׁמַע בְּקִלְי" (בראשית כו, ח) כאשר התיבה "וַעֲתָה" מיותרת, והיא כדי לרמזו על התשובה שהיה מוטל על רבקה לעשות לתקון**

חווה, על דרך שנאמר על מצות התשובה (ראה 'אור החיים הקדוש' דברים י, יב ד"ה עוד יתבאר על זה) **"וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שְׂאֵל מִמֶּמָּד"** (דברים י, יב) (מגלה עמוקות' פרשת תולדות דף כא ע"א ד"ה מאי ענין חרדה).

רבקה אמרה ליעקב שבה זמן התיקון של חטא אדם הראשון על ידם (ע"ש הדעת טובה לרי' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה או יראה בדרך רמז) לכן הם חזרו שוב בגלגול. ועל מה שבגלגול קודם הוא היה אדם הראשון בעלה, הרי עתה הוא יעקב בנה. לכן אמרה ליעקב **"וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקֹלִי"** (בראשית כו, ח) לומר שקודם לא היית בני אלא בעלי. ומה ששמעת קודם לכן לאשתך חוה כפי שאמר ה' לאדם הראשון **"כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְתֹאכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל"** (בראשית ג, יז) הרי עתה צריך לתקן לכן **"וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקֹלִי"** (בראשית כו, ח) (מגלה עמוקות' מהדורא בתרא פרשת תולדות ד"ה לכן אמר ורבקה) **וכן אמרה "אֵד שְׁמַע בְּקֹלִי"** (בראשית כו, יג) **שעתה היא שמיעה טובה** (יספר הליקוטים' להארי"י ז"ל פרשת תולדות על הפסוק ויתאמר לו אמו) **לתיקון החטא הקדום** (ע"ש הדעת טובה לרי' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה או יראה בדרך רמז). ועל דרך זה גם נאמר **"וְרַבְּרָה שָׁמַעַת בְּדַבְרֵי יְצָחָר אֶל עֵשָׂו בְּנֹו"** (בראשית כו, ה) כדי לתקן את השמיעה של אדם הראשון שעל ידו הוא התקלל כפי שנאמר **"כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ"** (בראשית כו, יז) (מגלה עמוקות' מהדורא בתרא פרשת תולדות ד"ה ולכן כשראה יצחק).

חווה גרמה להביא קללות לעולם על ידי אכילת עץ הדעת, לכן רבקה הוצרכה לתקן על ידי אכילה (מגלה עמוקות' פרשת תולדות דף כא ע"א ד"ה מאי ענין חרדה). מטעם זה רבקה ביקשה מיעקב שיביא לה שני גדיי עיזים שנאמר **"לָךְ נָא אֶל הַצֹּאן וְקַח לִי מִשְׁנֵי שְׁנֵי גְדֵי עִיזִים טְבִיִּים וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מִטְעָמִים לְאָבִיךָ כַּאֲשֶׁר אָהַב"** (בראשית כו, ט) כשאחד טוב והשני רע כנגד 'עץ הדעת טוב ורע' (אור החמה' על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"ב ד"ה 'מסטרא דחולק' מהרמ"ק). ויעקב אכן הביא לה שני גדיי עיזים כפי שנאמר **"וַיִּלְכְּדוּ וַיָּבִיאוּ לְאִמּוֹ וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אָהַב אָבִיו"** (בראשית כו, יד), והתיבה **"וַיָּבִיאוּ"** גמטריא 'חווה' לרמוז על כוונתה של רבקה אמו לתקן את חטא חווה (מחשוף הלבוני' פרשת תולדות ד"ה ונבא לביאור הפסוקים). **מטעם זה יעקב גם הביא לאביו יין שנאמר "וַיִּנְגֹשׁ לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתְּ"** (בראשית כו, כה) **כי עץ הדעת היה ענבים וחווה סחטה את הענבים ונתנה לאדם הראשון לשתות, ולכפר על זה רבקה הביאה על ידי יעקב יין ענבים** (ע"ש הדעת טובה לרי' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה או יראה בדרך רמז, 'מגלה עמוקות' פרשת תולדות דף כא ע"א ד"ה מאי ענין חרדה).

יעקב פחד לרמות את יצחק אביו בלקיחת הברכות של עשו אחיו, ואמר לרבקה אמו **"וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל רַבְּרָה אִמּוֹ הֲנִי עֹשֶׂה אֶחָד אִישׁ שְׂעֵר וְאֹנְכִי אִישׁ חָלָק: אוֹלִי וְמִשְׁנֵי אָבִי וְהִיטִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ וְהִבְאִיתִי עָלַי קִלְלָה וְלֹא בְרָכָה"** (בראשית כו, יא - יב) (מגלה עמוקות' פרשת תולדות דף יח ע"א ד"ה בוהר חדש). **ורבקה ענתה לו שאין שם קללה, כי היא יודעת בוודאות ב'רוח הקודש' שהופיעה בה שכל העניין הזה הוא להחזיר את הברכות לעולם, ואין קללה יוצאת מזה כלל.** וכפי שאמרה **"וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קִלְלָתְךָ בְּנִי אֵד שְׁמַע בְּקֹלִי וְלָךְ קַח לִי"** (בראשית כו, יג) **כלומר ששמע לרוח הקודש שהופיעה בי** (מחשוף הלבוני' פרשת תולדות ד"ה ונבא לביאור הפסוקים) **כי כעת עלי לתקן חטא חווה שקלקלה והביאה קללה לעולם** (מגלה עמוקות' לרי' נתן נטע שפירא פרשת תולדות דף יח ע"א ד"ה בוהר חדש), **ואני צריכה בכל כוחי שאתה יעקב תקבל את הברכות כאשר "בְּרַבְּרָה לִפְנֵי מוֹתוֹ"** (בראשית כו, יז) **ואז תצא מהקללות של אדם הראשון** (ע"ש הדעת טובה לרי' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה והנה עתה עלה ברוצנו, עפ"י ימדר' קדמות' להחיד"א מערכת ר"יש אות ח).

יצחק אבינו החליט לעשות תיקון לחטא של עץ הדעת לעת זקנותו

יצחק היה בזקנותו סגי נהור שנאמר **"וַיְהִי כִּי זָקַן יַצְחָק וַתִּתְקַוֶּן עֵינָיו מֵרְאֵת"** (בראשית כו, א) **ועשו הרשע היה מטעה אותו שהוא צדיק** (אור החמה' על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה 'פתח אמר' ממחרתיו, 'ברכת טוב' על התורה לרי' משה נראל הכהן פרשת תולדות דף יט ע"ב ד"ה ואפשר שזהו). **על ידי שהיה צד ומרמהו בפיו שנאמר "וַיֹּאֲהֵב יַצְחָק אֶת עֵשָׂו בְּנֵי צִיד בְּפִיו"** (בראשית כה, כח) (אור החמה' לרי' אברהם אזולאי זקנו על החיד"א על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה 'פתח אמר' ממחרתיו, 'ברכת טוב' על התורה לרי' משה נראל הכהן פרשת תולדות דף יט ע"ב ד"ה ואפשר שזהו). **שהיה אומר לו "איך מעשרין את התבן?"** (ברכת טוב' על התורה לרי' משה נראל הכהן פרשת תולדות דף יט ע"ב ד"ה ואפשר שזהו). **ו"איך מעשרין את המלח?"** (אור החמה' על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה 'הצילה נפשי ממחרתיו, 'אור החיים הקדוש' לרי' חיים בן עטר בראשית כה, כח כ"ה ויאחב יצחק), **בעוד שהיו "שָׁעֵב תּוֹעֲבוֹת בְּלָבוֹ"** (משלי כו, כח) (ברכת טוב' על התורה לרי' משה נראל הכהן פרשת תולדות דף יט ע"ב ד"ה ואפשר שזהו). **ועוד היה אומר לו שהולך להתפלל בשדה כמוהו "וַיִּצְאָה יַצְחָק לְשׂוּבָה בְּשָׂדֵה לְפָנֹת עָרְבִי"** (בראשית כד, טז), **אד שְׁקָר היה דובר כי הלך בשדה של חורבן ושיממון "וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שְׂדֵה"** (בראשית כה, כז) (אור החמה' לרי' אברהם אזולאי על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה 'הצילה נפשי ממחרתיו'). **ולא הכיר יצחק ברשעו של עשו בנו כי הוא היה מקיים בו מצות כיבוד אב בכמה דרכים** (אור החמה' לרי' אברהם אזולאי על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה 'פתח אמר' ממחרתיו).

רוח הקודש הופיעה ביצחק אבינו לעשות תיקון לעץ הדעת. והיה זה בעת זקנותו סמוך למיתתו שנאמר **"וַיְהִי כִּי זָקַן יַצְחָק"** (בראשית כו, א), **כי הנחש הקדמוני נקרא מלך זקן וכסיל ועל ידי כסילותו ורמאותו נטל הברכות מאדם הראשון וחווה אשתו, והתיקון לזה על ידי אדם חכם וזקן שייקח את הברכות מזרע הנחש ויחזירם למקומם מקום הקודש.** ומשום שזקני תורה כל העת שמזקינים דעתם יותר מתיישבת עליהם שנאמר **"בְּיִשְׁרָאֵל חֲכָמִים"** (איוב יב, יב) לכן לא ביקש לעשות את התיקון אלא לעת זקנותו (מחשוף הלבוני' פרשת תולדות ד"ה ונבא לביאור הפסוקים). **ויצחק שחשב כי עשו בנו ראוי לקבל את הברכות אמר לו "וְעַתָּה שָׂא נָא כְלִיד תְּלִיד וְקִשְׁתְּךָ וַיִּצְאָה הַשְּׂדֵה וַצֹּדֵה לִי צִידָה (קרי: ציד): וַעֲשֶׂה לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי"** (בראשית כו, ג-ד). **"צידה" הוא צורת הכתיב לתיבה "ציד", לומר לו שייצא לשדה בו הוא מתפלל אל השכינה הרמוזה באות ה' האחרונה שבתיבה 'צידה', כדי שיהיה ראוי להתברך מפיה (אור החמה' על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה 'הצילה נפשי ממחרתיו').** **והתיבות "כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי" גמטריא 'זה עץ דעת טוב ורע', להודיע שהאהבה שלו היתה לעשות תיקון לעץ הדעת** (מחשוף הלבוני' לרי' יעקב אבוחצירא פרשת תולדות ד"ה ונבא לביאור הפסוקים).

יצחק אבינו צפה ברוח הקודש שעל ידי אחד מבניו יתקון חטא אכילת עץ הדעת טוב ורע של אדם הראשון, ורצה להפוך את הקללות שהתקלל אז העולם לברכות. **לכן הוא גמר בדעתו שכמו שהקללה בחטא הקדמון היתה על ידי אכילה כאשר אדם הראשון ואשתו אכלו מעץ הדעת, הרי שכך גם תהיה הברכה היפך הקללה על ידי האכילה וביקש לעשות סעודה.** וכך אמר לבנו עשו **"וַעֲשֶׂה לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי וְהִבִּיֵא לִי וְאֶכְלָה בְּעִבּוֹר תְּבַרְכֶּךָ וְנִשְׂשִׁי"** (בראשית כו, ד). **וכשם שהנחש הקדמוני בא מכוח ערמתו לזון עזן מקום מושב אדם ואשתו והצליח להתגבר שם, כך ביקש יצחק להשיב לו גמולו בראשו ולהביא את אכילתו מן השדה כפי שביקש "וַיִּצְאָה הַשְּׂדֵה וַצֹּדֵה לִי צִידָה"** (בראשית כו, ג), **כיון שהשדה הוא מקום 'הנחש'. ויצחק חשב לתומו שבנו עשו ראוי לכך כי הוא הגדול ומצוה בגדול יותר מבקטן, אף שמכל מקום דעת יצחק היתה שעשו ויעקב שווים בברכה זו.** ובאותה העת עדיין לא ידע יצחק שעשו הרשע הוא חלק 'הנחש' ממש (מחשוף הלבוני' פרשת תולדות ד"ה ונבא לביאור דאפשר דיצחק).

בשעה שיעקב נכנס ליצחק אביו הוא אמר ליעקב **"גִּשָּׂה נָא וְאֶמְשָׁךְ בְּנִי הַאֲתָה זֶה בְּנִי עֹשֶׂה אִם לֹא"** (בראשית כו, כא). אז הרגיש יעקב שהוא בצרה גדולה, כי פחד שאביו יכיר אותו וינזע הדבר לפניו. ומיד אמר יעקב **"שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בְּצַרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי: ה' הִצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שְׁקָר מִלְּשׁוֹן רַמְיָה"** (תהלים קכ, א - ב) **וכוונתו שה' יציל אותו מהדרגה שעשו הרשע היה שריו בה שהיא "שִׁפְת שְׁקָר"** (זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה רבי אלעזר אמה), **לפי שהיה גלגול נחש הקדמון** (אור החמה' על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה 'הצילה נפשי ממחרתיו') **ובדרגת הנחש שהביא קללות על העולם בהתחכמות ועקמימות ושפת שקר** (זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה רבי אלעזר אמה). **ויעקב ביקש שהקב"ה יציל אותו, כי אם יכיר בו אביו אז יקלל אותו על מעשיו ויהיה בדרגת 'ארורי' ואילו את עשו יברך ויהיה בדרגת 'ברוך', ובוזה אדרבא יוסיף עוד קלקול גדול על הקלקול הראשון בימי אדם הראשון, ולא תהיה רפואה למכתו עוד כל ימי עולם** (אור החמה' על זוהר פרשת תולדות דף קמג ע"א ד"ה 'הצילה נפשי ממחרתיו').

